

L'ALGUER

PERIÒDIC DE CULTURA I INFORMACIÓ - ANY XXIII - N. 132 - SETEMBRE-OCTUBRE 2010 - PREU € 2,50

E S T U D I

EL TENNIS CLUB L'ALGUER
FA CINQUANTA ANYS

de Josep Tilloca

I N F O R M A C I O N S I N O T Í C I E S

**EL CASTELL DE QUIRRA
I LA CONTESSA VIOLANT**

Dissabte 30 de octubre a la biblioteca catalana de l'Obra Cultural s'és presentat el volum *Quirra, història del castell i de la Contessa Violant*, de Elisa Secci Piras.

L'iniciativa, organitzada de l'Obra Cultural en col·laboració amb la Facultat de Lletres de la Universitat de Sàsser, és estada introduïda i presentada del Prof. Josep Tilloca.

Són intervinguts el periodista Giacomo Mameli, la Prof.ra Elisa Secci - autora del volum - i el Prof. Alessandro Soddu de la Universitat de Sàsser.

El volum parla, amb el suport de una ampla documentació, de la història extraordinària de la família i del castell dels comtes de Quirra i de la comtessa Violant.

La història, ja presentada en un volum de Maria Mercè Costa Paretas, ja directora de l'Arxiu de la Corona de Aragó, és estada represa de Elisa Secci i ampliada gràcies a les recerques fetes i descobertes als Arxius de Barcelona.

El numerós públic present ha animat el debat amb preguntes i observacions.

El volum porta in evidència i fa claresa sobre un aspecte de gran interès de la història sarda i de la presència catalana a Sardenya i seria oportú fer-lo conèixer a Catalunya amb la traducció en català i una edició catalana.

**CONCERT
DE LES MINORIES**

Diumenge 12 de setembre al claustre de l'iglésia de Sant Francesc s'és tengut un concert organitzat per promoure la coneixença de les minories lingüístiques en Itàlia.

L'iniciativa, organitzada de FENIARCO, amb el títol *Armonia di voci* Festival

Nacional de les minories lingüístiques, és estada realitzada a l'Alguer en col·laboració del Liceo Musical *G. Verdi* de l'Alguer i de la *Schola Cantorum P. Allori* de l'Alguer. El Festival ha tocat 12 territoris de comunitats lingüístiques de Itàlia coinvolgint 30 corals de les diferents comunitats. El tour, promogut de la Federació Nacional Italiana Associazioni Regionali Corals en representació de les Comunitats Eslovena, Friulana, Ladina, Francoprovençal, Francesa, Tedesca, Croata, Greca, Occitana, Albanesa, Sarda i Catalana, és estat útil per fer conèixer les diversitats lingüístiques, cultural i musical de Itàlia.

A Sant Francesc ha cantat la *Coral Jove* del Liceo Musical, dirigida de Lucia Priami i la *Coral Pietri* *Allori* dirigida de Alessio Manca. Numerós lo públic present.

**POESIES
DE BASTIANINA SECCHI**

Divendres 10 setembre a la Biblioteca Catalana de l'Obra Cultural és estat presentat el llibre de poesies *Ali di gabbiano* de Bastianina Secchi.

Ha presentat el volum el Prof. Carlo Demartis, mentre han col·laborat a l'iniciativa la Prof.ra Maria Sale, col·lega de l'autora, i Stefano Peana que de Bastianina Secchi és estat alumne a l'Institut Tècnic Àngel Roth de l'Alguer.

Numerós el públic present entre els quals moltíssims col·legues i ex col·legues i numerosos ex alumnes i amics. L'iniciativa és estada organitzada de l'Obra Cultural en l'àmbit del cicle 2010 de encontres amb l'autor.

**SOCIOLOGIA
DELLO SVILUPPO**

Divendres 9 de juliol, organitzat de l'Obra Cultural i del Centre Estudis Autonomístic "Paolo Dettori", és estat presentat a la Sala Congressos de Sant Francesc lo llibre de Gianfranco Botazzi *SOCIOLOGIA DELLO*

SVILUPPO publicat de l'Editor Laterza.

El volum del professor Botazzi, que ensenya a la Universitat de Càller, "*Sociologia dels Processos Econòmics i del Treball*" és estat presentat de Pietrino Soddu, ja President de la Regió Sardenya i entre els màxims coneixedors de la situació política i econòmica de la Sardenya i segurament la figura que més de tots coneix els mecanismes de la crisi econòmica i institucional de la nostra ísola.

Segon relador és estat Francesco Pigliaru, professor de la Universitat de Càller, Ordinari de Econòmica Política i Assessor a la Programació del Govern Autonòmic de l'executiu Presidit de Renato Soru.

Ha introduït l'acte i coordinat els intervents i el debat Carlo Sechi, Parlamentari Sard i coordinador Regional de *Sinistra, Ecologia, Libertà*.

L'iniciativa és estada realitzada gràcies al contribut del Grup Parlamentari Sard de l'Esquerra Sarda, *Rossomori*.

La publicació dels articles no significa que direcció i redacció concordin amb les opinions dels autors.

L'ALGUER

Periòdic de cultura i informació
Autorització del Tribunal de Sàsser n. 219 del 2/7/1988

Any XXIII - n. 132
Setembre-Octubre 2010

Director: Vito Loy
Redacció i Administració: Carrer La Màrmora 60
Tel. 079.975.112 - 07041 L'ALGUER

Edicions del Sol: La Poligràfica Peana - L'Alguer

Cap de redacció: Antoni NUGHES

Comitat de redacció:
Salvatore IZZA, Vito LOI, Joan OLIVA,
Mariantonietta PEANA, Carlo SECHI, Josep SOTGIU,
Antoni TORRE.

A aqueix número han col·laborat:
Josep Tilloca, Miquel Fort,
Jospina Pascalis, Camila Pons, Alexis Serrano.

Abonament per 6 números:
€ 15,00; amb expedició € 25,00;
sostenidor € 40,00

En última pàgina particular de segell de notaris de l'Arxiu Diocesà de l'Alguer.

FESTES 31 D'AGOST

Foto de Tore Scala

Carlo Sechi, Josep Tilloca, Pasqual Pirisi i Antoni Nughes

El tradicional apuntament per la Festa de l'alguerèsitat organitzat de l'Obra Cultural que aquest any celebra 25 anys de la fundació, ha presentat un programa amb música, poesia i cançó.

Lo 31 de agost al claustre de Sant Francesc és estat presentat el bell volum *Cançons pel meu país* de Pasqualino Pirisi, publicat de l'Obra Cultural en la collana *Les Llampades*,

Ha obert l'acte lo President de l'Obra Cultural Josep Tilloca, mentre Antoni Nughes ha il·lustrat l'obra de Pasqual Pirisi amb referiment sobretot a la llengua i al contingut de les cançons.

Carlo Sechi ha presentat la figura de Pasqual Pirisi, alguerès autèntic i gran apassionat de música i del mandolí. Protagonista a partir dels anys '60 de la valorització del patrimoni musical tradicional alguerès i autor de nombroses cançons, musicant textos propis i dels més importants autors

algueresos.

Pasqual Pirisi present a l'acte, vivament emocionat, ha regreïat tots i en particular l'Obra Cultural per haver publicat el volum i organitzat la presentació, Antoni Nughes autor de la prefació del llibre i Carlo Sechi Director de la collana *Les Llampades* que més de tots ha cregut i volgut la publicació.

La segona part de la tarda és estada dedicada al concert obert de la *Coral Algueresa Terra Mia* que ha regalat la interpretació de la *Cançó de Nadal* de Pasqual Pirisi.

Lo concert ha seguit amb Maria Teresa i Pasqual Pirisi que han interpretat quatre cançons del volum publicat, acompanyats amb la guitarra del mestre Roberto Masala.

Pasqual Pirisi amb el mandolí, acompanyat de la guitarra de Renato Mannoni, ha interpretat també tres motius que ell mateix havia compost en diversos períodes.

Ha tancat el concert la soprano

Anna Maria Pirisi, filla de Maria Teresa i Pasqual, que acompanyada de un trio d'arcs ha interpretat algunes cançons del pare, contingudes en el volum.

En el programa de *Les Festes del 31 d'Agost* ja de alguns anys és inserida la iniciativa internacional de *La ruta poètica als Parcs Naturals*.

Un projecte que porta la poesia catalana per les localitats més belles de la Mediterrània i la posa a confront amb la poesia de altres terres, com per iniciativa de l'Obra Cultural és estat fet als anys passats portant la poesia catalana al Parc Geominerari del Sulcis i al Parc Nacional de l'Asinara.

L'edició del 2010 ha registrat un petit imprevist, perquè el temps mal i la mar han impedit de repetir la magnífica experiència del 2009 a Cala Reial a l'Illa de l'Asinara.

L'impossibilitat de arribar al Parc de l'Asinara ha portat poetes, músics i públic al sagrat de

Roberto Masala, Pasqual i Maria Teresa Pirisi

Anna Fadda, Andrea Pisano, Lucia Priami i Emy Fanelli

tes batalles en favor de la llegua i de l'ambient en Sardenya.

El segon recital s'és fet al Parc Natural de Port Comte, amb un espai més ample reservat a la música i a la cançó. Los artistes catalans han ocupat la primera meitat del recital, mentre als algueresos és estada reservada la segona part.

La poesia algueresa dels grans autors com sempre ha tengut un espai important, mentre la novetat és estada l' exhibició dels joves cantants com la soprano Anna Fadda, la contralt Emy Fanelli i el tenor Andrea Pisano, magistralment acompanyats al piano de la mestra Lucia Priami. El colgar del sol ha obert la porta a la tarda que ha rendit encara més fascinant i agradable l'espectacle, tancat quan les cigales havien deixat l'escena als grills.

Una edició extraordinària amb un repertori que és estat apreciat de un públic numerós com mai s'era vist a Villa Joiosa.

En manera especial és estada agraïda l'exhibició dels joves cantants algueresos sigui per la qualitat de les veus sigui per la segura amb la qual han interpretat cançons del repertori musical alguerés i català.

L'Alguer està demostrant amb convicció totes les potencialitats que dispon per portar endavant una batalla per reivindicar el dret a defendre i valoritzar un patrimoni cultural i en l'àmbit de aquesta acció de anys l'Obra Cultural s'és distingida amb iniciatives per coinvolgir i sensibilitzar en manera particular el món dels joves.

Miquel Fort

l'Abadia de Sant Gaví, meravilla de l'arquitectura religiosa en Sardenya. Carles Hac-More, Ester Alique, i tots els altres poetes i artistes han presentat al

públic present un interessant repertori poètic i musical en llengua catalana, mentre en sard i portotorrés és intervingut Giancarlo Pinna, protagonista de tan-

LLIBRERIA

 Libreria Mondadori

- GRAN ASSORTIMENT D'EDITORIA REGIONAL
- EXPEDICIONS A L'EXTERIOR

L'ALGUER, Carrer C. Alberto, 119 - Tel. +39 079.980.496 - E-mail: labirintoaho@tin.it

PREMI "RAFAEL SARI"

XXVII EDICIÓ 2010

Els dies 12 de Agost, lo tres i lo 15 de Setembre s'és reunida la Comissió Judicadora de la XXVII edició del premi de poesia intitulat a Rafael Sari, presidida del professor Carlo Demartis i composta de: Prof.ra Luigina Canu, prof.ra Maria Nina Delrio, prof.ra Maria Antonietta Salaris, prof. Franco Sanna i prof.ra Giuseppina Pascalis, secretària.

Els premis són dividits en dues seccions: la Secció A per tots els alumnes de les escoles, la Secció B per tots els altres autors, que poden enviar obres en poesia o prosa, sigui en la variant algueresa del català (secció B1) sigui en altres variants (secció B2).

Els premis, destinats a les poesies vencedores de la Secció B 1 i de la Secció B2 són estats així fixats:

- 1ª classificada : Euro 250,00
- 2ª classificada : Euro 150,00
- 3ª classificada : Euro 100,00

La comissió, primer de analitzar les obres, ha fixat els criteris de valuació, que són els següents:

- contingut significatiu del text (missatge)
- propietat lexical
- correctesa formal (estructura),
- ortogràfica i gramatical
- originalitat del contingut
- presència de imatges poètiques.

Cada comissari ha dat una valuació individual a cada obra i l'ha traduïda en un vot.

En les diverses sessions de la comissió són estats confrontats los èxits de cada valuació; resulten premiades les obres que han obtingut les valuacions més altes en el judicis dels comissaris.

Per la **Secció A**, destinada a les composicions en **prosa** dels alumnes de les escoles:

- El **segon** premi va a **Stefania Apeddu**, de la classe I del Liceu

Josep Tilloca i Maria Lai

Foto de Tore Scala

Gimnasio "Giuseppe Manno" de L'Alguer, pel conte "*La Mirada del record*", amb aquesta motivació: «La narració imagina una Alguer del 2020, deturpada de la presència de un turisme massís i de una desfrenada cursa als afers. Nel cor de l'autor però persisteix la imatge i el record de una ciutat a mesura de home, preciosa per l'ambient, per la llengua, per la història i pels valors humans que encara poden sobreviure».

- El **primer** premi és estat assignat al conte "*L'encomençament*", de **Marco Langella**, de la classe V Gimnasio del Liceu "G.Manno" de l'Alguer, amb la motivació següent: "Reconta la història de un adolescent que s'aventura en una experiència de droga i reeeixi a se'n dellibrar gràcies a l'ajut i a l'amor de la sua dona. La prosa presenta un bon ritme narratiu i una apreciable vivacitat". Per les composicions poètiques de la **Secció A**, s'és lassificada primera l'única poesia pervengu-

Àngel Scala i Josep Soggiu

Per les composicions poètiques de la **Secció A**, s'és lassificada primera l'única poesia pervenguda en català estàndard, "*Ales de llibertat*", de **Vittoria Montserrat Ritucci**, amb aquesta motivació: "Una preciosa anàfora de ingenuïtat i candor caracteritza aquest poema on lo desig de volar amb ales de llibertat se concreta ne l'esperança del *verd que neix de la terra*".

Entre les poesies en la variant algueresa,

al tercer lloc s'és classificat **Paolo Carboni**, de la classe Tercera de l'Escola Mitjana N. 2 de l'Alguer, amb la poesia "*Paisatge*", amb aquesta motivació:

"Framment de ingènua liricitat aquesta contemplació del paisatge que s'obri a la visió fores *de la finestra de l'aposeno*. Amb una substancial estraneïtat, los elements de la natura pareix que no toquin los sentiments del poeta. Lo dia se'n va amb un vol de gavines".

- al segon lloc s'és classificat **Marco Carboni**, de la classe Tercera de l'Escola Mitjana N. 2 de l'Alguer, amb la poesia "*És Nadal, volem la pau*", amb la motivació següent: "La festivitat que celebra la vida i l'amor en una situació de guerra i de destrucció. A l'horitzó llueix l'ingènua esperança que el Nadal porti la vera pau".

- al primer lloc s'és classificada la poesia "*Cadenes*", de **Stefania Apeddu**, de la classe I del Liceu Gimnasio "Giuseppe Manno" de L'Alguer, amb la motivació següent: "La suspensió de la vida i del temps, en un respir robat al sol te fan demanar si existeixes o no i deixen en sospès cada interrogatiu".

En la **Secció B2 de prosa**

al tercer lloc s'és classificat el conte "*Me'n vaig anar*", de **Jordi Reig Pargimon**, amb aquesta motivació: "En forma molt sintètica i clara, el conte narra el moment del trànsit de la vida a la mort de l'autor que, com estraniat del sou cos i dels patiments de l'agonia, en una dimensió ultraterrenal, viu lo sou traspàs com una sensació *d'allegeriment*. Eficax la rapiditat de la descripció".

al segon lloc s'és classificat el conte "*La Fatalitat del destí*", de **Pepa Molina i Pons**, amb la motivació següent: "Lo conte narra la trista història de una família que afronta les dificultats de la vida a la conclusió de la segona guerra mundial. Lo patriarca, xiú Baingio, invàlid de guerra, perd la filla més gran per l'explosió de una bomba que fereix Cristina, la filla petita".

al primer lloc s'és classificat el conte "*La Cadira*", de **Joan Seus Cartró**; aquesta la motivació: "En forma de rondalla edificant, el conte presenta, com a protagonista, una cadira buida, a prop del capçal d'un vell que s'acosta a la conclusió de la sua vida".

Entre les **obres poètiques en català estàndard**

- Al **tercer** lloc s'és classificada la poesia intitulada "*Mar de solitud*", de **Imma Fuster i Tubella**; aquest el motiu del reconeixement: "Lo to melancònic i mesurat del poema proposa, amb senyals càrrecs d'afecte, lo record de la figura del pare, apassionat mariner, que mori *enmig del bes pregon de mar i cel*. L'estructura, articulada en dos sonets regulars, deixa l'im-

pressió d'un epitafi de sabor clàssic on l'harmonia de les formes substància i dilueix un contingut de inusitada intensitat emotiva".

- La **segona** classificada és la poesia «*Ona*», de **Maria Victòria Ramirez Roldàn**, amb aquesta motivació: «L'onda se revesteix de semblances femenines i de la seducció que acompanya los sous gestos, les seues formes, les seues mirades: *fada de llum, pubilla llunyana, capritx del vent, filla de les mares*. Lo poema és un himne impregnat de sentiments d'afecte que donen a un banal i enigmàtic fenomen natural aspectes fascinosos i originals de humanitat. Molt apreciades la preciositat de les triades lexicals, l'eficàcia dels nexos sintagmàtics, la cadència harmònica dels versos».

- Al **primer** lloc s'és classificada la poesia «*L'Hivern dins el cor*», de **Anna Cinzia Paolucci**; la motivació és la següent: «Pinzellades d'emocions descriuen los sons d'un dia d'hivern sota un *cel color betum* animat de suaus jocs de llum entre la boira. La sobre posició dels plans descriptius originen sinestèsies inextricables entre el paisatge naturalístic i les emocions intimes correlades, jugant harmonies poètiques de rara suggestió. Notables los nexos sintagmàtics i la preciositat lexical».

Per la **prosa** de la **Secció B1** en la variant **alguerera del català**

- Al **tercer** lloc s'és classificat el conte «*Somniant riquesa*», de **Lluís Zucca**; aquest el judici de la comissió: «Un breu escrit de comparació entre el significat de la riquesa que cada home somnia i el valor de la salut, lo beneit do de Deu que val més de qualsevol riquesa».

- Al **segon** lloc s'és classificat el conte «*La vida és sempre un gran do*», de **Anna Fenu**; aquesta la motivació: «L'escrit és una reflexió sobre el significat de la vida que, en els moments de dificultat troba confort en la fe i en l'ajut de Déu. La prosa presenta

Cinzia Paolucci

moments expressius apreciades per la intensitat de les imatges».

- El **primer** premi és estat assignat al conte «*Lo dimoni a forma de minyó. Lo minyó mort fusilat a la Tanca de Les Peres*», de **Àngel Scala Salis**; aquest el motiu del reconeixement: «La voluntat de recuperar en els escrits los contes, ara ja perduts, de la tradició popular oral és per si mateix meritòria. Aquest conte, en demés, exprimeix una capacitat narrativa i descriptiva eficaç, que transforma moments de memòria personal en recuperació de cultura i de vida col·lectiva de un temps passat».

Per la **Secció de poesia alguerera**

- Al **tercer** lloc s'és classificada la poesia «*Les Mies Mans*», de **Antoni Canu**: «La preciosa analogia entre la creació poètica i la germinació del món vegetal travessa tota la lírica originant imatges lluminoses i essencials que comuniquen lo patiment i el goig de la paraula poètica. Lo ritme lent i rítmic dels versos dissenyen el camí caut del poeta en la recerca de l'essencialitat de

la bellesa i de la veritat».

- La **segona** classificada és la poesia «*Desig*», de **Antoni Coronzu**. Aquesta és la motivació: «La sensació de buit que deixa una partença se tradueix, en l'imaginari del poeta, en suggestions autuminals on les imatges lliguen natura i sentiment en analogies refinades i sustentades de una recerca formal sempre preciosa per l'harmoniositat dels versos».

- Lo **primer** premi és estat assignat a la poesia «*Enigma*», de **Maria Chessa Lai**. Aquest el motiu del reconeixement: «L'interrogatiu inquietant entre llibertat de triades i predestinació deixen sense solució l'etern enigma existencial i sempre incumbent lo dubte. La conceptuositat del contingut se destempra, en el poema, en imatges potents i essencials fides a triades lexicals originals, suggestives solucions expressives, precioses harmonies compostives».

Giuseppina Pascalis

CADENES*de Stefania Apeddu*

Se ferme tot en aquell àtim
 en aquell respir arrobat al sol,
 a la raó,
 a la vida.
 No sés, o forses sés.
 La marina,
 ondes que se ensuiguin i tiquirrien.
 Mires lo relotge.
 No hi ha temps, no hi ha motiu,
 no hi ha mestre.
 El temps és útil, ma no eixisti,
 diuen.

HIVERN DINS EL COR*de Anna Cinzia Paolucci*

Esquitxos de mar dins els cabells,
 peuades damunt de la platja
 sota el cel color betum.
 Murmuris de paraules s'espresseixen
 en mombolles de vapor
 i dansen en el vent.
 Acords de guitarra
 dins el llament de l'ona
 dins els fils sibilants dels cables
 elèctrics,
 dins les capçades del pins,
 dins l'ala d'una gavina.
 Una mirada lívida entre els nuvols
 estripa la trist solitud
 amb suaus jocs de llum
 que donen a la boira
 un cos nou,
 ferm, brusc.
 Gèlides galtes
 i ulls d'espasa.
 Més llunyà de la lluna,
 el teu bes és dins la nit,
 l'hivern és dins el cor.

ENIGMA*de Maria Chessa Lai*

La Natura se dona
 al pensament de l'home
 la sua bellesa entra dins de l'anima
 per ell parla i raona.
 En la dansa divina
 ningú espera el seu moment
 cada u comença la ronda
 cercant el seu fi.
 Carrers i camins ja són fets
 obra del destí.
 Sem creatures rudimentals
 o bé art privilegiada
 eco fascinant de la terra encantada?
 Saltem a la ventura tremes i plans
 enigma al voltant de l'hora
 ja de l'alba clara
 portem al cap el vel de la tarda.
 Palpitant secret de altra limfa
 de altra vida no sabem
 Horitzons de flama
 claritat de alba
 rabesc de auroras en l'ària
 mes com arrels
 mirem al fons de la terra
 mare de l'home primer.
 Dins de la terra
 L'arrel pren alyra forma
 treu el cap al respir de l'ària
 se fa regoll i arbre.
 Esperit de vida
 no és ocell de gàbia.
 Història dita ?
 Història escrita ?
 Dolç Enigma
 Antiga faula.

ESCOLA DE ALGUERÉS
"Pasqual Scanu"
1982-2010

**una institució per
 ajudar els algueresos
 a defendre i recuperar
 la pròpia llengua
 i la pròpia identitat**

Carrer Mallorca, 45
escola.alguerés@tiscali.it

OBRA
CULTURAL

Del 1985

Carrer ARDUINO, 44-46
Tel. 079.977.228
07041 L'ALGUER

info@obracultural.cat
www.obracultural.cat

MOTLLES
CUGAT S.L.

Tel-fax 0034 93 470 55 79

**construcció de motlles
 per a injecció de plàstics
 i zamak fins a 500 kg**

Carrer Gall 47, 4^{rt}, 2^a
 08950 ESPLUGUES de LLOBREGAT (Barcelona)
 E-mail: taller@motllescugat.com

E S T U D I

EL TENNIS CLUB L'ALGUER FA CINQUANTA ANYS

de Josep Tilloca

Era el 5 de juliol del 1960 quan, a la sala del cinema Miramare, és nat el TENNIS CLUB L'ALGUER "amb la finalitat d'augmentar l'esport del tennis i l'organització de manifestacions orientades a aquest fi", com és indicat en l'art. 1 de l'estatut aprovat en aquella ocasió.

Lo Consell Executiu era format de Vito Selva, president, i dels consellers Giannetto Accardo, Salvatore Feniello, Gigi Musu, Baciccino Musu, Antonio Peru i Franco Plazzi. En veritat la ciutat de l'Alguer encara no tenia camps de tennis organitzats, però la passió per aquest nou esport havia portat alguns joves

a muntar un camp improvisat al gimnàs de les escoles primàries al carrer Càller, o fora de un petit camp de futbol davant del seminari al carrer Sàsser.

Lo Tennis Club l'Alguer, naix així oficialment el 5 juliol 1960 gràcies a la passió de 42 socis entre els quals recordem Giacomo Oppia, Antonio Soggiu, Nini Fassio, Gigi i Paolo Mannazzu, Stefano Fiori, Gege Rusino, Carlo Usai i altres.

A Sardenya, l'esport del tennis és nat al secul XX en forma privada per famílies de la noblesa i alta burgesia, mentre els primers clubs esportius se constitueixen a Càller i a Sàsser als

Vito Selva

E S T U D I

Prima riunione consiglio Tennis nei locali dei campi da tennis
il 3-12-1961 alle ore 17,30

Il nuovo Consiglio Direttivo, eletto in seguito alla fusione dei due sodaliti Tennis Club Alghero e Sporting Club Alghero, composto dal Prof. Mastandrea Giuseppe, dal Rag. Egisto Curio, da Offici Giacomo, Musu Luigi, Musu Battista, Soggin Antonio, Fenuello Salvatore, e il Revisione Rag. Musu (assunto il secondo revisione Fiori Stefano) si sono riuniti per procedere alla nomina del Presidente, vicepresidente, segretario e cassiere, sono stati eletti rispettivamente Prof. Giuseppe Mastandrea, Rag. Egisto, Fenuello Salvatore, Musu Luigi.

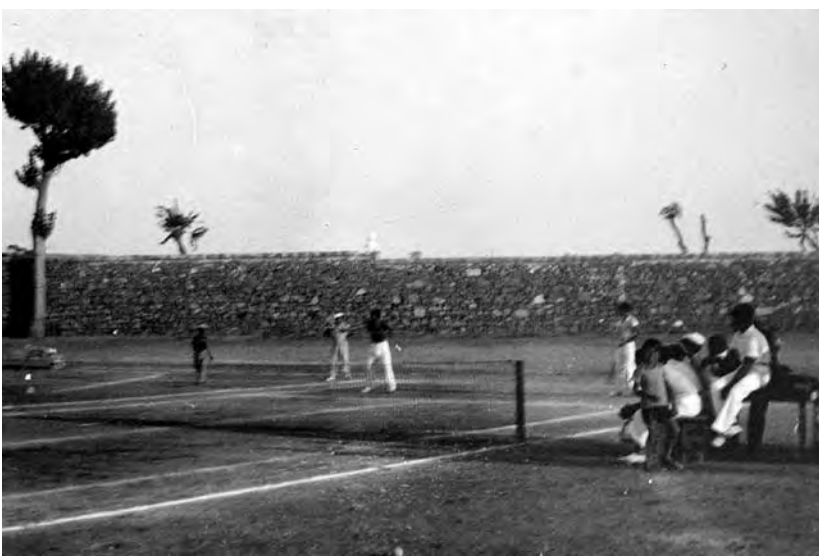
Al fine di provvedere più spedatamente all'attività della società ed alla stesura di un calendario di manifestazioni sportive, si è deciso, fra l'altro, una manifestazione Tennis-Tourism idonea a determinare incrementi nel numero delle manifestazioni ~~tennis~~ della stagione turistica, si è convenuto di istituire un comitato permanente organizzativo, composto dal vicepresidente Rag. Egisto, Musu Battista, Giacomo Offici, Soggin Antonio, nonché da un socio junior con solo voto consultivo.

Il cassiere Musu è stato incaricato di fondere, sotto la propria responsabilità, il deposito in conto corrente presso la Banca Nazionale del lavoro e intestato al Tennis Club Alghero e il cons. Offici, al fine di attuare il desiderio dell'ex C. D. del T.C.A. di destinare una somma dell'attivo del bilancio per impartire cinque lezioni di Tennis a ciascun socio junior ed esistente all'atto della susseguente fusione, di fondere i necessari contatti con l'allenatore presso la Società Tennis.

il segretario
Salvatore Fenuello

il Pres. Fenuello
Marta

Copia de l'estatut

anys vint. La difusió popular, però, arriba solament als anys 50/60, gràcies a l'ajut econòmic que ha donat la possibilitat a les

institucions públiques de construir camps de tennis un poc en totes les ciutats. També a l'Alguer, al 1915 se són fets los

primers temptatius d'introduir lo joc del tennis gràcies a l'advocat Edgardo Mosca i a l'empresari Leopoldo Carboni que demanen en lloguer una zona de la ciutat identificada com "l'hort de l'abeurador" situada a Santi Angeli on avui se troba l'Hotel Catalunya i obtenen, però, per l'impossibilitat de utilitzar aquesta zona, una altra àrea identificada "**cortile chiuso da un muro davanti del nuovo mercato e che confina con la caserma dei Reali Carabinieri**" (com és indicat en la decisió municipal).

Lamentablement no hi ha notícies sobre la construcció de camps de tennis en aquest lloc, l'esport del tennis se sigui a practicar de tant en tant durant los Assaigs de Gimnàstica per la Joventut organitzats al camp Mariotti durant el període feixista.

Als anys '50 l'Alguer entra amb força en l'indústria turística i se transforma en la Porta d'Or del Turisme a Sardenya, i per aquesta raó, la Pro-loco, ofici de turisme local, amb la finalitat de "*fer més agradable l'estada als turistes britànics*", lo 9 maig 1954, obté per la Municipalitat en lloguer un espai de 800 metres quadrats ubicat dins del Fort de la Madaleneta. També aquest projecte sembla que no sigui estat mai realitzat. Arribem, per tant, al 1958 quan l'Hisenda Autònoma de Turisme (A.A.S.T.), formada per promoure i donar suport al turisme alguerès, obté en concessió de part de la Municipalitat, per un període de 19 anys i una taxa de 1.000 lires per any, una part de l'antic campant de la ciutat, i gràcies a un contribut obtingut de la Regió Sardenya reïxi, els dos anys següents, a construir les instal·lacions de camps de tennis al carrer Tarragona, que venen inaugurats lo dia 28 de juliol del 1960.

Lo Tennis Club Alguer, oficialment fundat lo 5 de juliol 1960, pocs dies primer de l'inauguració dels camps de tennis al carrer Tarragona, arriba a la notable quantitat de 80 socis, però no pot disposar lliurement de una

E S T U D I

instal·lació adequada per l'organització i la realització de competicions esportives oficials i ha decidit de demanar a l'A.A.S.T. la gestió directa dels nous camps que s'eren de poc oberts; però lo president de l'Hisenda de Turisme Dr. Carmelo Costantino, després de un parèixer positiu inicial, decideix de suspendre la concessió a causa de la formació, en ciutat, de una nova associació esportiva anomenada "Circolo Tennis Alguer".

Aquest club, per fortuna, al final del 1960, s'és desfet voluntàriament, però al 1961, alguns socis del Tennis Club l'Alguer se separen del Tennis Club Alguer i funden lo Sporting Club de l'Alguer. Després de un breu temps, aquests conflictes acaben i a la fi del 1961 los dos clubs se fusionen i en la nova Junta Directiva assumeix el càrrec de president lo Dr. Josep Mastandrea, Enrico Egitto diventa vicepresidente i los consellers són Giacomo Oppia, Baccicino Musu, Gigi Musu i Salvatore Feniello.

Durant la dècada 1962-1972, amb l'organització dels tornejos més importants a tots els nivells, i amb la participació dels millors jugadors locals en les diverses manifestacions esportives organitzades a Sardenya com la Copa Facchinetti i la Copa Bossi, lo Tennis Club l'Alguer posa en mostra algunes promeses locals com Giacomo Oppia, Baccicino Musu, Antonio Soggiu, Antonio Spiga, Gigi Musu, entre els hòmens, mentre, entre les dones, se distinguin Maria Ucelli i Mariella Pinna. Entre els joves se posen en evidència, en particular, Antonio Pinna, Peppuccio Egitto, Gianluigi Becciu, Domenico i Sergio Natale, Gianluigi Achilli, Giampaolo Pitzurra i Giulio Monaco.

En aquestos anys l'Alguer, com havem vist, és definida la Porta d'Or del Turisme a Sardenya i, per aquesta raó, el Tennis Club l'Alguer, a través de un finançament adequat de part de la Hisenda Autònoma de Turisme de l'Alguer i de part de la regió Sardenya, al 1965 i al 1966, organitza dos tornejos internacionals, que compten amb la participació

Inauguració del 1960

La Nuova Sardegna

Venerdì 29 Luglio 1960

Inaugurati da Corrias i tre nuovi campi da tennis

Il moderno complesso è stato creato dall'Azienda autonoma di soggiorno

Ieri pomeriggio alle ore 18.30 il presidente della Regione sarda on. Corrias ha solennemente inaugurato il complesso tennisistico sorto in Alghero per conto dell'azienda autonoma di soggiorno e turismo con il contributo della Regione autonoma sarda. Si tratta di un triplice campo dotato di tutti i servizi accessori (spogliatoi, bagni, doccia, bar ecc.) che soddisperisce esaurientemente alle esigenze di quanti praticano lo

sport del tennis. Situato nella area ricavata dall'abolizione del vecchio cimitero, il campo dà al luogo un tono di distinzione e, se vogliamo, anche di suggestione. Il colore del fondo rosso contrasta gradevolmente con i viali asfaltati in azzurro e con il complesso delle costruzioni per i servizi che spiccano in fondo verniciati in bianco. Una tribunetta felicemente ubicata completa la palestra. Ad attendere l'illustre ospite

erano il sindaco, il presidente della Azienda autonoma di soggiorno, il prefetto vicario dott. Dessena, il vescovo di Alghero, il presidente dell'Ente provinciale del turismo nonché tutte le locali autorità civili e militari. Dopo un breve indirizzo di saluto al presidente della Regione porto dal comm. Costantino, presidente della Azienda autonoma di soggiorno e turismo, e dopo il rituale taglio del nastro, i convenuti alla

cerimonia hanno assistito ad una amichevole partita giocata da due coppie di soci del neonato Tennis Club al cui è presidente il sig. Vito Solva. La nuova attrezzatura sportiva ieri inaugurata è senza dubbio uno dei più proficui complementi per lo sviluppo e il potenziamento del turismo algherese. Il presidente dopo l'inaugurazione ha visitato la torre di Suisi e quindi si è recato all'hotel «El Faros».

de alguns dels jugadors més forts del món, com els txecs Kodes (després que havia guanyat Wimbledon), Koudelka, Olecek, Pala, i Hutka, los iugoslaus Fraunolovic, Mincek, Stolcer i Britney, los alemanys Ploets, Weinmann, Gottschalk, Fasbender i Pohmann. Entre els italians recordem Nicola Pietrangeli,

Tacchini, Merlo, Di Maso, Maioli, Bartoni, Castigliano, Bologna, Chiaiese, Crotta, Di Matteo, Palmieri, Mennella, Eposito, Gilardelli, Milesi així com los millors jugadors sards entre els quals se distingui Maurizio Solinas. Aquest torneig, que ha pogut comptar amb la participació de

E S T U D I

Dr. Josep Mastandrea

un numerós públic, especialment dels joves, té un gran succés popular i diventa un vehícul publicitari excepcional per l'esport del tennis en ciutat i en Sardenya.

En aquest període, per la millor difusió del tennis, als camps del carrer Tarragona s'organitza una escola de formació en la qual se alternen diverses mestres com Silvano Borri (1963), l'hongarès Giorgio Denemethy (1964), Alberto Stella (1965) i Roberto Roversi (1966-67). Però per donar més estabilitat a l'activitat de l'ensenyament l'Executiu decideix de qualificar alguns atletes locals: el primer és estat Luciano Citter, que ha dirigit l'escola de

formació del 1970 al 1978.

En los primers deu anys de activitat lo Tennis Club l'Alguer ha contínuament sol·licitat l'A.A.S.T. (Hisenda Autònoma de Sojorn i Turisme) per l'assignació directa de la gestió dels camps del carrer Tarragona, però aquest resultat s'és pogut obtenir solament sota la presidència de Luciano Musu, al 1972, quan és estada firmada la "Convenció per la concessió de l'ús de camps de tennis al Tennis Club l'Alguer". En virtut de aquest acord tots los camps del carrer Tarragona passen a la gestió completa del Tennis Club l'Alguer, que assumeix lo cost total de manteniment de l'estructura i aquell del personal, mentre que la A.A.S.T. garanteix una contribució anual de un milió de lires per l'organització de manifestacions esportives, però les tarifes per l'ús dels camps de part dels turistes teniven de obtindre l'acord de l'A.A.S.T.

La Gestió integral del complex esportiu del carrer Tarragona permet al Tennis Club Alguer de intensificar i millorar l'activitat agonística i de garantir un manteniment racional de les estructures amb les intervencions directes que milloren la funcionalitat i l'utilització. En el període 1972-1984, és a dir, fins a la transferència del Club en els nous camps de Maria Pia, als tradicio-

Giacomo Oppia i Battista Musu

nals tornejos de Pasqua e Mig-agost, són adjunts els tornejos dels Tres Reis i el Trofeu Monaco, una competició reservada per a l'equip nacional per los menors de 21 anys, patrocinat en la memòria del jove tennista (Giulio Monaco) que era mort tràgicament a l'Alguer i s'és mantés per 6 edicions, del 1971 al 1976. Les edicions dels dos primers anys són estades guanyades del T. C. l'Alguer amb una formació composta de Giampaolo Pitzurra, Federico Mereu, Ernesto Uccelli, Paolo Pais, Antonello Zicconi i Giampiero Cherchi. Les capacitats organitzatives del club han convincit la Federació sarda a donar al T. C. l'Alguer la organització a l'Alguer dels campionats absoluts de Sardenya el 1972, guanyats de Murtas de Càller, així com l'organització dels campionats junior de Sardenya el 1978 que ha guanyat Angelo Binaghi, actual President Nacional de la Federació Italiana de Tennis.

L'esport del tennis és diventat popular, sobretot després de la victòria de Itàlia a la Copa Davis al 1974, i és practicat per milions de aficionats, ja que és un esport que se pot jugar a totes les edats perquè al costat de l'atenció de la competició se té de tenir cura de l'activitat social per satisfer les expectatives legítimes "de carreres" de tants que no tenen possibilitat de emergir. També en aquest àmbit, el T. C. l'Alguer se distingeix de altres clubs de

Benedetto Musti, xiu Giuseppino, Giacomo Oppia, Maria Uccelli, Mariella Pinna, Battista Musu, Domenico Natale i Marita Curto.

E S T U D I

Sardenya per una sèrie de tornejos que comptaran amb la participació de centenars de socis i no. Naixen a la fi dels anys '70 tornejos per jugadors menors i per jugadors majors de una certa edat, però l'adveniment social més emocionant i apreciat pels membres del club és estat la naixita del Torneig Social d'equip denominat "Trofeo Orologeria A. Costa" que veu la participació de 200 membres en una fórmula original i la distribució equilibrada dels jugadors en grups homogenis, cosa que fa la competició interessant i atractiva per tots. Avui, després de més de 30 anys de la sua naixita, aquest torneig continua a ésser organitzat.

La demanda sempre més gran pel joc del tennis, especialment durant l'estiu, porta el directiu a la determinació de ampliar lo temps de utilització i al 1975 instal·la una il·luminació adequada dels camps a càrrec del club, fet que consenteix la disponibilitat i l'ús dels camps de joc fins i tot a la nit. Però l'ús intensiu dels camps ha portat al deteriorament de la base original de cement porós, per això és estat necessari refer la part inferior dels camps i los costos, d'acord amb la convenció en vigor, són estats a càrrec del club. L'entitat de l'investiment econòmic necessària per l'operació és estada determinada a càrrec dels socis, en comptes de les quotes socials que són estades anticipades per deu anys. Així al 1976 se pot procedir a la remodelació completa dels tres camps. Al 1979 és estada realitzada una sala de reunions que ha donat la possibilitat als socis de un mínim de activitats socials (televisió, diaris, o reunions plenàries). Però les exigències del club anaven creixint: el número de socis ha superat les 300 unitats i los tres camps del carrer Tarragona han començat a ésser insuficients. Lo Consell Directiu ha començat a examinar analíticament el problema i ha descartat l'idea de realitzar un nou club en una àrea privada. Considerat que ja al 1969, la Municipalitat de l'Alguer havia projectat de realitzar a Maria Pia una nova estructura

Premiació del Torneo Internacional del 1966

Giampaolo Pizzurra, Giulio Monaco, Giacomo Oppia, Luciano Citter

Luciano Musu durant una premiació

E S T U D I

Grup de socis i atletes

Dante Bardino, Maria Paola Cappellazzo, Susy Palomba i Rita Fadda

Andrea Sechi durant una premiació del "Tennis in carrozzina"

esportiva amb la construcció de 7 camps de tennis amb gradinades i vestidors, al 1969 ha presentat al síndic la petició "de la concessió i la gestió dels nous camps de tennis de Maria Pia." Però lo projecte pateix los contratemps de la política i, de fet, lo préstec de 70 milions obtingut al 1969 del Crèdit Esportiu per la construcció de 4 dels 7 camps programats i des relatius vestuaris, consenteix treballs per la realització solament de dos camps, que se construeixen al la fi del 1980 i s'acaben en els dos anys següents.

Lo 28 de desembre de 1982, lo president Luciano Musu i lo Comissari Prefectici Ghiurmino firmen lo contracte de concessió dels dos camps e dels vestidors de Maria Pia i de una àrea de 12.500 metres quadrats. Però los camps no eren immediatament utilitzables perquè faltaven los servicis essencials (aigua, electricitat) i la recinció de la zona. Lo Consell Directiu organitza una altra anticipació de quotes de part dels socis que permeti de tancar la zona, de portar l'aigua i l'electricitat i de fer altres dos camps. Lo transferiment se farà, oficialment, a l'abril del 1984, però, sense abandonar los camps del carrer Tarragona, que restaven disponibles per la formació dels nous atletes i pels turistes. Però la gestió dels dos clubs i sobretot les condicions imposades pel comissari prefectici en el contracte de concessió, porten el club a demanar a les noves administracions municipals modifiques a les condicions i al 1986 s'arriba a la formulació de una nova concessió que elimina totes les clàusules excessivament oneroses i que s'eren demostrades intolerables per la gestió del sistema. De fet, tots les administracions comunals, a partir de aquella presidida del síndic Enrico Loffredo, amb Carlo Sechi assessor a l'esport, per acabar a l'actual dirigida de Marco Tedde, porten a terme intervents extraordinaris i los treballs per completar l'estructura: se realitzen, en aquestos anys, il·luminació, l'ampliació dels vestidors, la tribuna del camp central i

E S T U D I

altres dos camps. A partir del 1984, les energies del Consell Directiu són orientades a recuperar los socis que s'eren reduïts a 120, en les tractatives amb l'administració de la ciutat per la revisió de la concessió, sense deixar de part la necessària atenció a l'activitat esportiva i a l'activitat social. S'organitzen tornejos nacionals de categoria B i C, tornejos regionals, per menors de 14 i 12 anys i tornejos de veterans. Naixen tornejos socials, com el "Socio-turistico" i "Tots a Maria Pia", activitats que tornen a compactar els socis del club i a n'augmentar el número. En aquest període los jugadors que aconsegueixen millors resultats són Arturo Di Filippo, Oscar Cappellazzo, Antonello Macciotta, Marco Lelli i los joves Peppinetto Musu, Roberto Gitto, Nicola Bertuzzi i Pupo Sechi, mentre entre les dones se distinguen Maria Paola Cappellazzo, Rita Fadda i Susy Palomba.

Als últims anys la formació-escola de tennis era estada confiada al mestre Antonello Macciotta, mentre del 1986 fins al 1989 la responsabilitat tècnica és estada de l'ex-jugadora de la Sèrie A Antonella Canapi. A partir del 1990 reprèn l'activitat de mestre Antonello Macciotta en col·laboració amb Antonio Chelo, substituït més tard de Marco Lelli.

Al 1990 Andrea Sechi substitueix a la presidència del club el prof. Luciano Musu, comença així pel club un nou període que dura ja 20 anys. El número dels socis arriba a 400 / 450. EmERGEIXEN els atletes com Luca Caminiti, campió regional en el 1991 per la categoria menors de 16 anys; Mario Musu, campió sard de dobles en el 1992. Per quatre anys el T.C. l'Alguer va guanyar la Copa d'Itàlia regional i participa en les finals nacionals. Se distinguen els jugadors més joves com Cristiano Monte i Mura Antonio, però els resultats més importants arriben de les dones amb Barbara Galletto, campió de Sardenya per l'any 1999 i l'any 2000, Marielisa Loriga, campió de Sardenya en el 1995 i en el 1998, Federica Balzani, campió de Sardenya en el 1995, 1997,

Treballs als camps de Maria Pia

Treballs al 1980

Andrea Sechi, actual president

Barbara Galletto i Marielisa Loriga

1998 i 1999. Gràcies a aquests atletes, el club participa en la sèrie de campionat nacional B. El 1997 el "mateco" material utilitzat pel paviment dels camps no és més aprovat de la Federació i

per això se procedeix a la repavimentació de cinc camps amb un material més modern anomenat "Green Set" reconegut per la federació internacional, i més tard se fa el sext, mentre que un

E S T U D I

Angelo Binaghi i Nicola Pietrangeli

L'encontre de Copa Davis del 2007

Vista aerea dels camps de Maria Pia

sèptim camp ve realitzat en terra. Del mes de novembre del 2004 al mes de setembre del 2005 se passa a la construcció de la club house i a la remodelació dels vestidors, se crea una palestra, una àrea social amb una terrassa oberta a la recepció i l'entreteniment, una zona de bar amb cuina, els oficis de la Presidència i de la Secretaria, una sala de reunions i pel joc, una terrassa panoràmica, i se instal·la l'ascensor. Aquestes adaptacions permeten el club de obtenir l'organització de manifestacions internacionals com el circuit de la ITF "Futurs Women's Tour" amb els atletes inclosos en la classificació mundial i la participació d'atletes dones com Flavia Pennetta, Mara Santangelo, Roberta Vinci i Tatiana Garbin, campiones que, amb Francesca Schiavone, formaven part de l'equip que ha guanyat al 2006 i 2009 la Federation Cup; el torneig internacional de tennis en cadira de rodes i el Campionat d'Europa under-12 de nacions i, especialment, l'encontre de Copa Davis entre Itàlia i Luxemburg que se fa del 20 al 22 de juliol 2007.

Aquests adveniments, sobretot la Copa Davis i els projectes del Club de Tennis de l'Alguer, a través de la presència de televisió i periodistes de tot el món, han portat el Club a un nivell al qual fins ara no era mai arribat.

Avui en dia, les instal·lacions de Maria Pia són l'orgull de la ciutat, tots lo reconeixen i cada un se'n pot donar compte: tarifes baixes i accessibles per tots, una àrea de verd, ben curada, amb gent amable i acollidora, una club house que permet a tots, grans i petits, de practicar un esport amb facilitat i/o passar hores de serenitat i en amistat.

Són ja passats 50 anys de aquell 5 de juliol del 1960, moltes persones se són alternades a la conducció del club, moltes persones se són integrades socialment a través i gràcies al club, però l'espírit que ha animat els fundadors continua a ésser el mateix "augmentar l'esport del tennis i l'organització de manifestacions finalitzades a aquest propòsit", i avui en dia, tots tenim de ésser

LA PALA CÍVICA DE L'ALGUER

INÈDIT DE BENEDETTO ORTA (1786)

de Antoni Serra

Essendosi rinovato questo Palazzo Civico ed in conseguenza la capella e suo altare coll'apposizione del novo quadro nel quale vi sono dipinte l'effigie de i Santi Patroni e Protetori di questa città, la Santissima Concezione, S. Roco e S. Sebastiano, fu d'uopo prima di farne usagio di detta capella e di celebrarvisi la Santa Messa procedersi alla sua ben dovuta benedizione, quale oggidì seguì ...¹

Il 27 dicembre 1786 cosí scriveva il segretario della municipalità di Alghero, allo scopo di tramandare memoria della cerimonia con la quale era stata dedicata la capella del Palazzo Civico, al termine dei lavori che, nel giro di tre anni (dal 1783 al 1786), avevano comportato una radicale riforma dell'edificio pubblico². Come si è visto, il documento appena citato menziona un dipinto, raffigurante «la Santissima Concezione, S. Roco e S. Sebastiano», che in quella circostanza fu collocato sull'altare della rinnovata capella, al posto di un'altra pala. Pur risultando irreperibile negli ambienti dell'antica *Casa de la Ciutat*, la tardo settecentesca *Pala civica di Alghero* può ugualmente costituire l'oggetto della presente, breve nota, grazie al fortunato rinvenimento di una testimonianza documentaria³ che consente di identificarla con un dipinto ad olio su tela, di analogo soggetto, conservato presso l'episcopio di Alghero. Dalla fonte in questione, risalente ai primi anni Settanta del secolo XX, veniamo infatti a sapere che l'opera, del tutto ignorata dalla storiografia artistica locale e attualmente ospitata nella cappella vescovile⁴, fu concessa in deposito temporaneo alla Curia in data imprecisata durante l'episcopato di mons. Adolfo Ciuchini (1939-1967).

In un formato rettangolare centinato e ancora munita della sua cornice lignea originale, ancorché pesantemente ridipinta⁵, la ritrovata *Pala civica di Alghero*, priva di firma, mostra l'Immacolata

ALGHERO, Episcopio, *Pala Civica di Alghero* (Foto Antonio Serra).

Concezione col capo circondato da un'aureola formata da dodici stelle, a mani giunte e stante al di sopra di un nembo sulla falce lunare, nell'atto di calpestare la testa al serpente sotto il piede; in alto, tra le nuvole, sbucano teste alate di cherubini. Ai suoi fianchi compaiono: a sinistra S. Rocco nelle vesti di pellegrino, con una

piaga sulla coscia e il consueto cane, a destra S. Sebastiano, ignudo e trafitto da frecce, legato a un tronco d'albero ai piedi del quale sono posati un elmo piumato e uno scudo.

La rappresentazione dei Santi Rocco e Sebastiano, all'epoca «patroni e protetori» della città⁶, dovette essere mutuata dalla pala

MUROS (SS), Chiesa dei SS. Gavino, Proto e Gianuario, *Pala dei Martiri Turrítani* (Foto Mario M. Tola).

di Benedetto Orta, pittore piemontese non straordinario ma quanto meno di buon mestiere, che fu attivo in Sardegna nello scorcio del secolo XVIII: a tal proposito basterà istituire un confronto con le sue opere firmate pervenute fino a noi, ovvero la *Pala dei Martiri Turrítani* della Parrocchiale di Muros e quella di *S. Lucia* della chiesa di S. Bachtio a Bolotana¹¹. Non è questa la sede per ricostruire il *corpus* dell'artista in Sardegna: ritengo comunque che un'attenta indagine nelle chiese del settentrione dell'Isola fornirebbe elementi di novità in tal senso. Nella sua *Storia dei pittori sardi* (1870) il canonico Giovanni Spano mette in luce l'Orta in rapporto ad «alcune pitture», non meglio precisate, conservate «nella diocesi di Sassari, specialmente in Osilo»¹². Di un suo intervento di restauro della tardocinquecentesca *Pala di S. Vittoria* della Parrocchiale di Thiesi, datato 1775, riferisce invece, in tempi a noi più vicini (1991), Maria Grazia Scano Naitza, che, tuttavia, leggendone la firma in calce al dipinto, la interpreta erroneamente come “Giovanni Battista Orta Carentino”¹³. Più di recente (2000), Claudio Galleri riporta correttamente il nome del pittore, individuando il suo luogo di nascita nel villaggio di Carentino, nell'odierna provincia di Alessandria¹⁴.

Concludendo, mi sembra opportuno segnalare che la *Pala civica di Alghero* necessita di un restau-

rimossa per fare posto al dipinto in esame. Considerata irrecuperabile e «affatto indecente»⁷, l'opera, irrimediabilmente perduta, doveva essere piuttosto antica. È lecito supporre che risalisse alla fine del Cinquecento o agli inizi del secolo successivo, epoca in cui i Santi Rocco e Sebastiano, reputati protettori dalla peste, godevano ovunque di grande fama devozionale. Fu nel corso della terribile epidemia del 1583 che la municipalità algherese emise il voto in adempimento del quale i consiglieri civici, assieme al Capitolo della cattedrale, usavano recarsi con cadenza annuale, nel giorno di S. Sebastiano, in processione alla chiesa di S. Agostino *Nuovo*, già messa sotto l'invocazione dei due citati Santi taumaturghi⁸. Sappiamo invece

con certezza che nell'ancona dispersa comparivano i cinque giurati di città⁹: con tutta probabilità erano inginocchiati, in atto di venerazione della Vergine col Bambino, secondo il collaudato schema compositivo catalano della *Mare de Déu dels Consellers*, che in ambito sardo trova riscontro nei *retable* delle cappelle municipali cosiddetti “dei consiglieri”¹⁰. La ricerca sulla *Pala civica di Alghero*, effettuata presso l'Archivio Storico del Comune, non ha sortito il risultato sperato né per quanto concerne la paternità dell'opera, né in relazione alle modalità della committenza. Ciò nondimeno, sono dell'avviso che l'impostazione delle figure, i caratteristici tipi fisionomici e le tinte cromatiche inseriscano la pala nell'alveo della produzione

ALGHERO, Piazza Civica, *Palazzo Civico* (Foto Antonio Serra).

ro che ne risarcisca le lacune della superficie pittorica e ne ripristini l'originaria brillantezza cromatica, anche nella prospettiva della sua auspicabile ricollocazione nel palazzo comunale.

NOTES

1. ARCHIVIO STORICO DEL COMUNE DI ALGHERO (in seguito ASCAL), B. 792, doc. 115, Alghero, 27 dicembre 1786.

2. Su tali lavori, diretti dall'ingegnere militare piemontese Marciot, cfr. A. SERRA, *Architetture effimere e spettacoli di luminarie ad Alghero tra '700 e '800 (Dai manoscritti del canonico Antonio Michele Urgias 1771-1826)*, in «Revista de L'Aiguer», n. 8 (1997), p. 154.

3. ARCHIVIO DELLA CURIA VESCOVILE DI ALGHERO (in seguito ACVA), *Inventario delle suppellettili dell'episcopio di Alghero*, Alghero, 3 luglio 1972, si tratta di un foglio sciolto, dattiloscritto, dove l'anonimo estensore, nel menzionare «un quadro raffigurante l'Immacolata, S. Sebastiano e S. Rocco», così precisa: «questo quadro Mons. Adolfo Ciuchini lo ha avuto dal Comune di Alghero con la condizione di restituirlo se l'autorità competente ne faccia richiesta».

4. La cappella dell'episcopio è dedicata alla «Purissima Concepción dela Virgen Santissima Maria» quantomeno dall'epoca del vescovo Andrés Aznar (1663-1671) (ACVA, *Registre de ordenes y demas despachos de camara siendo obispo el señor don fray Andres Aznar*, c. 11, Alghero, 20 dicembre 1670). La pala già posta sul suo altare, mai pubblicata prima d'ora e sostituita dal dipinto tardo-settecentesco del municipio algherese, consiste in un dipinto con l'Immacolata in una gloria di angeli musicanti, basato sull'opera omonima eseguita da Giovanni Lanfranco per la chiesa romana di S. Maria della Concezione. Il dipinto è ascrivibile ad un ignoto autore ottocentesco, sebbene un recente restauro abbia consentito di appurare che sotto la superficie pittorica sussiste uno strato precedente.

5. Il dipinto misura cm. 100 x 180 circa.

6. Attualmente il patrono della città è S. Michele Arcangelo che, all'epoca dell'esecuzione della pala, era patrono della diocesi di Alghero e Unioni. Cfr. in proposito il Sinodo celebrato nel 1785 dal vescovo Gioacchino Radicati: *Prima Synodus Dioecesis Algariensis ab illustrissimo, et reverendissimo domino Don fra Joachimo Radicati Ordinis Predicatorum Dei, et Apostolicae Sedis gratia episcopus Algarien. et Eccl. Unit. ac de Consilio S.R.M. celebrata diebus V. VI, et VII mensis decembris anno a Christi Nativitate MDCCLXXXV*, Sassari 1786, p. 223.

7. ASCAL, B. 819, doc. 3, Alghero, 23 maggio 1786 (lettera dei consiglieri di Alghero al viceré), c. 24r.

8. Cfr. A. SERRA, *Museo Diocesano d'Arte Sacra. Alghero. Catalogo*, Cagliari 2000, p. 73 (scheda sulla statua di S. Sebastiano martire); ID., *Le chiese cam-*

BOLOTANA (NU), Chiesa di S. Bachisio, *Pala di S. Lucia*
(Foto Mario M. Tola)

pestri di Alghero dall'Altomedioevo alla metà dell'Ottocento, Alghero 2006, pp. 32-35 (scheda sulla chiesa di S. Agostino nuovo).

9. ASCAL, B. 819, doc. 3 cit.

10. Mi riferisco al retablo di Oristano, eseguito da Antioco Mainas nel 1564, a quello di Sassari, pure cinquecentesco e attribuito al Maestro di Ozieri (Cfr. R. SERRA, *Retabli pittorici in Sardegna nel Quattrocento e nel Cinquecento*, Roma 1980, p. 90), e a quello di Cagliari, eseguito da Pietro Cavaro nel 1527 (Cfr. *Pittura del Cinquecento a Cagliari e provincia*, a cura di G. Zanzu e G. Tola, Genova 1992, pp. 89-100).

11. La presenza della firma dell'Orta sui

dipinti di Muros e Bolotana mi è stata cortesemente segnalata dal prof. Mario Matteo Tola, Sassari, che ringrazio altresì per avermi messo a disposizione le foto delle due opere, pubblicate a corredo di questo articolo.

12. G. SPANO, *Storia dei pittori sardi e catalogo descrittivo della privata pinacoteca del can. Giovanni Spano*, Cagliari 1870, pp. 18, 25.

13. Cfr. M.G. SCANO, *Pittura e scultura del '600 e del '700 [in Sardegna]*, Nuoro 1991, p. 38.

14. Cfr. C. GALLERI, *Francesco Pinna. Un pittore del tardo cinquecento in Sardegna. Opere e documenti*, Cagliari 2000, pp. 25-26, 36 (nota 79).

XLII UNIVERSITAT CATALANA D'ESTIU

Grup teatral juvenil "El telò"

Una extraordinària presència juvenil ha caracteritzat la XLII edició de la Universitat Catalana d'Estiu a Prada del CONFLENT. Un contribut significatiu en aquesta direcció és vengut de l'Alguer per voluntat de l'Obra Cultural que aquest any ha privilegiat la presència dels joves a Prada amb el grup teatral *El Teló*, i la presència dels joves cantors a la Coral dels J.I.P.C. (Joves Intèrprets dels Països Catalans), i la mostra de Gabriel Montí, jove fotògraf alguerès.

Això no ha impedit a l'Obra Cultural de portar a Prada, ultra als joves, una qualificada delegació entre professors i conferencians.

La delegació algueresa, com sempre guiada de Carlo Sechi, Director de l'Obra Cultural i Vicerector de l'U.C.E., ha confirmat per l'Alguer una imatge de una comunitat dinàmica, viva i determinada a tenir un rol de prestigi a dins de la realitat internacional catalana.

Les iniciatives promogudes de l'Alguer se són obertes amb la inauguració de la mostra fotogràfica *Vida baixa a l'Alguer*, 32 imatges en blanc i negre 70x50 sobre llocs i personatges de l'Alguer vella, de Gabriel Montí. Extraordinàriament agradable la representació del grup juvenil teatral *El Teló* que ha portat a Prada la popular comèdia musical de Gaví Ballero *Lo Forister* sota l'hàbil regia de Joan Irranca i sota la direcció musical de Lucia Priami.

El públic, numerós i que ha omplert l'auditori, ha reservat als joves artistes numerosos aplaudiments i en particular ha agraït les belles veus dels joves intèrprets.

Prada ha registrat aquest any l'exordi del *Cor Jove del Països Catalans*. Després de haver batiat l'orquestra dels Joves Intèrprets dels Països Catalans, ha favorit la constitució de una coral juvenil que portarà pel món el gran patrimoni de la literatura

i de la cançó catalana. Entre els joves coristes tres algueresos: la soprano Anna Fadda, el contralt Amy Fanelli i el tenor Andrea Pisano.

La qualificada i vàlida presència algueresa al cor, dirigit de Esteva Nabona, és estada exaltada de l'execució de *L'Ave Maria* de Antonella Salvietti i de Isabel Montanari, a la qual el mestre Nabona ha donat un ressò particular.

La delegació algueresa a Prada és estada enriquida també de una qualificada presència al curs de *Medi-Ambient* amb comunicacions del Dr. Antoni Torre, biòleg i membre de l'Institut d'Estudis Catalans, l'arquitecte Joan Oliva, coneixedor del paisatge i de l'ambient en Sardenya, el dr. Vittorio Gazzale, Director del Parc Natural de Port Comte. El curs, siguit de un bon grup de alumnes joves i grans, ha presentat a la Universitat Catalana d'Estiu l'ample territori de l'Alguer, ric de aspectes ambientals i naturalistes de enorme valor.

Altra significativa presència en l'àmbit literari, aquella del Prof. Carles Demartis convidat a l'U.C.E. del gran poeta valencià Lluís Alpera que ha presentat en el sou curs Carles Demartis, com emergent poeta alguerès.

Demartis ha parlat de la sua visió de la poesia i del sou llibre de versos *Parlant a un arbre de olives*, editat de l'Obra Cultural de l'Alguer.

El moment més important per l'Alguer és arribat amb la conferència debat sobre los 50 anys del viatge del Retrobament. El programa de l'U.C.E. 2010 ha vol-

**HOTEL
L'ALGUER**

L'Hotel on els algueresos se troben de casa a Barcelona

Habitacions amb aire condicionat, telèfon directe, ràdio i televisió
Bar i sala de reunions. Parquing i metropolitana al costat de l'Hotel
A un pas del Camp Nou La Fira de Barcelona a pocs minuts

Passatge Pere Rodríguez, 20 (Les Corts)
Tel. 0034-93 334 60 50 - Fax 0034-93 333 83 65
08028 BARCELONA

www.hotelalguer.com - info@hotelalguer.com

gut reservar a l'Alguer un dels actes de les 12.00, que són els actes més importants del programa de cada dia.

Són intervinguts el Rector de l'U.C.E. Jordi Sales amb una imatge sintètica del rol de l'Alguer en lo context dels Països de llengua catalana i ha donat la paraula a Asunción Amat, que minyona, a l'agost del 1960, amb els seus genitors havia vivit l'emoció del viatge del retrobament. Ha seguit un intervent de Antoni Torre sobre les relacions acadèmiques científiques entre l'Alguer i les institucions catalanes. Altre intervent aquell de Eloi Miralles, President de l'Associació *Amics de l'Alguer de Barcelona* entitat que entre totes ha més treballat per l'Alguer i per fer-la conèixer a Catalunya.

L'intervent central és estat aquell de Carlo Sechi que, després de un ràpid excursus sobre el primer i autèntic retrobament al final del secul XIX i principis del secul XX, per l'acció de Eduard Toda i les relacions lingüístiques i literàries entre l'Alguer i Catalunya, és entrat en manera més específica sobre les motivacions del viatge del retrobament i sobre l'hereditat d'aquella iniciativa que ha caracteritzat en manera folklòrica i sentimental els primers 15-20 anys i produït de la segona meitat dels anys '70 i els anys següents

Coristes algueresos al "Cor Jove dels Països Catalans": Anna Fadda, Andrea Pisano i Emy Fanelli

una reivindicació identitària de part de les noves generacions.

Ha parlat també en el seu intervent de la ingerència i del temptatiu a l'Alguer de la colonització de part de alguns personatges de Catalunya, indicant amb molta claresa persones, entitats i situacions. Ha denunciat les conseqüències nefastes a l'Alguer per la presència de comissaris polítics que ha portat, com resultat immediat i evident, en part reeixit, de dividir l'associacionisme cultural alguerès.

Ha reivindicat per l'Alguer "respecte" i reconeixement al treball que les associacions històriques han portat endavant en l'in-

terès dels algueresos i de tota la comunitat internacional catalana. Ha exaltat, com valor i enriquiment per la llengua i la cultura catalana, els aspectes peculiars de la catalanitat de l'Alguer, i ha indicat un camí de col·laboració pel futur.

Ha tret les conclusions la Sra. Carme Capdevila, Consellera de Afers Socials i Ciutadania, socialista, que ha manifestat un interès viu per l'Alguer i el seu dinamisme.

Numerós el públic present a l'acte que ha posat algunes preguntes als relators de l'Alguer.

Camila Pons

CRÒNICA D'UNA ESTADA PECULIAR A L'ALGUER AMB MOTIU DELS 50 ANYS DE RETROBAMENT DE 1960

Entre els dies 24 i 29 de setembre el que signa i els germans Joan i Ramon Iglesias, tots tres pertanyents al Centre d'Estudis Vilassarencs –en endavant CEV–, varem gaudir d'una intensa i emotiva estada a la sempre fidel ciutat de l'Alguer. El motiu del nostre sojorn a la "Barceloneta de Sardenya" rau en què, fruit d'una recerca documental sobre el famós Retrobament de 1960, ens varem proposar des del CEV elaborar un vídeo documental que al ensems servís per reflectir els vincles històrics de Sardenya amb la nostra locali-

tat (Vilassar) entre els quals hi ha la llavor del projecte de l'entrega de la imatge de la Mare de Déu de Montserrat a la catedral de Santa Maria de l'Alguer ara fa cinquanta anys en el marc del Retrobament i la veneració de les relíquies dels Sants Màrtirs de Càller. Així fou com amb una subvenció de l'Institut Ramon Muntaner partirem cap a Sardenya amb més il·lusió que pressupost. Aviat l'obstacle pecuniari es va anar amorosint a mesura que coneguérem les bondats de l'hospitalitat Algueresa.

Des de tots els punts de vista

l'estada va ser un èxit i aquest es deu sens dubte a la excel·lent acollida que ens propiciaren alguns dels més destacats algueresos.

El nostre *Cicerone* fou el Dr. Antoni Nughes que ens va fer conèixer l'Alguer des de dins amb els secrets de la Catedral, i les delicadeses de l'Arxiu i el Museu Diocesà i sobretot l'Escola de Alguerés, veritable cor que manté viu el bàtec lingüístic que ens agermana en la nostra llengua materna, així com també des de fora acostant-nos a la història i el patrimoni del Santuari de Vallverd.

D'esquerra Joan Iglesias, Ramon Iglesias i Alexis Serrano a la plaça del Municipi de l'Alguer el 28 de setembre de 2010.

Un altre amic que ens dispensà el caliu acollidor de l'Alguer fou el Sr. Carlo Sechi que desinteressadament i en hores intempestives ens va obrir les portes d'Obra Cultural i ens va parlar de la seva ingent tasta a favor de la defensa de la cultura algueresa.

A Càller varem poder dur a terme les darreres entrevistes gràcies a la disponibilitat dels companys recercadors del *Consiglio Nazionale delle Ricerche* als quals des d'aquí aprofitem per regraciar-los personalment. Amb l'eminent Francesco Casula al capdavant, la Dra. Maria Grazia Mele, el Dr. Mauro Dedeia i el Dr. Giovanni

Serrelli ens van brindar abnegadament la seva col·laboració.

Llevat del dia 27 que fórem a Càller la resta de les jornades les passarem enregistrant imatges de la ciutat de l'Alguer i de la seva rogalia.

El Santuari de Vallverd, el pont romà de Fertilia, el parc natural del Port del Comte, les Grutes de Neptú i el litoral són alguns dels elements de l'entorn de la ciutat que varem privilegiar en el rodatge. Quant a la ciutat pròpiament dita, la catedral i les vistes dels del Campanil, l'Arxiu i el Museu diocesans, les esglésies de Sant Francesc i de Sant Miquel, la

seu del municipi, carrers i recons urbans, cases nobles i monumentals i els elements defensius de la ciutat antiga (torres i bastions), foren alguns dels espais que registrarem amb més atenció. En referència a la vida algueresa i al manteniment de la nostra llengua comuna, varem fer algunes repeses del nomenclàtor, i no varem deixar escapar l'oportunitat per, sempre de la mà de l'amic Antoni Nughes, visitar l'Escola de Alguerés i la missa diària que diu a Sant Francesc.

Havent seguit les passes dels protagonistes del Retrobament de 1960 i sentint-nos una mica els seus successors, esperem i creiem haver copsat la veritable idiosincràsia algueresa que partint de l'orgull de pertinença a la cultura catalana no defuig de la seva particularitat que al ensems és el que fa vessar de sentit la definició del mot pancatalanisme.

Amb un deix d'amargor causat per l'enyorança fem nostres les paraules de Mossèn Rebull que fou el mestre de capella de la nostra parròquia de Sant Joan de Vilassar entre 1935 i 1974 i el sacerdot que féu entrega de la imatge de la Mare de Déu de Montserrat l'any 1960 a la catedral de l'Alguer i que amb motiu d'aquella efemèride va deixar escrit *Adéu-siau i arreveure, noble Alguer*.

Et queda coral per viure i Moreneta per no morir!

Alexis Serrano Méndez
Centre d'Estudis Vilassarencs

Paolo Delrio

SANT RAMON

Mestre de llenya

Mobles entallats en estil sard - Mobles rústics

C. Mazzini, 107 - Tel. (079) 95.30.20 - 07041 L'ALGUER

MANERES DE DIURE

“... VAL MÉS LOS BONS VEÏNS QUE LOS PARENTS.... ”

Hi ha un proverbi que diu: los parents són com los serpens. Bé, crec tots havem pogut averiguar que aquesta afirmació és una síntesi de saviesa popular i que, de fet, és inequívocable. És propi ver que hi ha més harmonia i solidaritat amb els costaders o amics que no entre parents, a voltes també amb la mateixa família estreta i amb los mateixos germans. La relació que mos lliga amb un amic pot ésser desinteressada, i doncs de ver afecte, sovint més genuí de un parent estret. Sobre aqueix proverbi o manera de diure, n'hi ha a bastança. Nos ve en ajut també un altre proverbi o manera de diure: los parents són con les botes, més són estretes i més te fanen mal... i no solament als peus!

La dinàmica socio-familiar que durant els sèculs ha portat a aquesta manera de diure, naix a dins de un context familiar per tants motius que poden ésser de interès, enveja, gelosies o per mal comportaments de l'una o de l'altra part.

Sabem beníssim que sobretot l'interès és la causa principal, i que poden nàixer o, per utilitzar el llenguatge popular, que poden “sumar” baralles també per poca cosa, o perquè hi ha sempre qui pretén més de l'altre germà, avançant raons de còmode, i a voltes la cosa acaba verament mal, i, per fortuna no així de freqüent, en qualqui cas hi escapa

també lo mort.

No és rar, efectivament, trobar en les cròniques dels jornals o a la televisió, fills que maten lo pare o que se maten entre germans. Per fortuna les guerres i les lluites familiars tenen un epíleg no tant cruent: acaba que tallen les relacions i no se parlen més.

I així podem anar edavant i cada u de nosaltros pot recontar les nostres grans o petites experiències que mos deixen indiferents perquè en la història de l'home aquestos inconvenients o aquestos incidents són sempre existents.

És per això que quasi sempre una

bona amiga o un bon amic, en aqueix cas una bona veïna val més de una parenta, perquè amb ella te pots confiar totes les tues coses també les més personals i sobretot trobar aquell confort que, a voltes per mil motius, no trobem a dins de les nostres famílies.

Quantes voltes havem entès diure: “Amb Pepa mos coneixem un vida i sem més que germanes”. Perquè no hi ha conflicte o interessos de hereditat que són los mals i los principis de bona part de totes les desgràcies familiars.

Vito Loy

La casa mia
sés tu

Carrer Giovanni XXIII, 47 - L'ALGUER - Tel. 079.978782 - Fax. 079.9734034

www.ferroniarredamenti.com - info@ferroniarredamenti.com

L'ALGUER

POESIA I CANÇÓ

Pesca de llampada

Paraules i Música de Antoni Dalerci

Veig una processó de tantes llumeretes mirant del
bastió ors a la fontaneta. Obscura és la nitada, lo
cel és sense lluna, pescant és la llampada en cerca
de fortuna... Pensant és cada mare pel fill, cada
muller prega que fill i pare demà torni a l'Alguer. Sol
és lo mariner vogant a l'alanxeta amb a la llumereta
mira lo peix si ve. Los ulls són fixats al fondo a la
marina caranques i forats en cerca de sardina. I a
l'alba, a la banquina tranquil i somrient lliga a l'anell la
sima i saluda la gent. Cada u amb el cor content se

menja la cassola i quan
venguda és l'hora se'n
vanen a dormir... I a
l'alba a la banquina (bis)
Cada u amb el cor
content (bis)

